

Naročnina znaša mesečno 25.— Din,
za inozemstvo 40.— Din.

Uredništvo:

Ljubljana: Knafleja ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2582).
Celje: Kocenova ul. 3. Telefon št. 190.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

JUTRO

Vodja Heimwehra aretiran

Policija je aretirala šefa štaba Heimwehra, majorja Pabsta in mu sporočila, da je izgnan iz Avstrije — Tudi krščanski socialci zapuščajo Heimwehr

Dunaj, 14. junija s. Veliko pozornost je vzbudila aretacija znanega heimwehrovskega voditelja, bivšega nemškega majorja Pabsta. O aretaciji je policija izdala kratak komunik, v katerem slika Pabstovo udejstvovanje v Avstriji. Bivši major je leta 1920, po tako zvanem Kappovem puču v Nemčiji zbežal v Avstrijo. Ker se je v Avstriji politično udeleževal, kar inozemcem ni dovoljeno, ga je policija povabila na zaslišanje ter ga po končanih poizvedbah za stalno izgnala iz Avstrije. Major Pabst je med tem živel stalno v Inostu in je v črtetku odpotoval na Dunaj. Ker se ni bilo ugotovljeno, da li je med tem uredil vprašanje državljanstva, je policija nekaj dni počakala. Po ugotovitvi, da je še vedno nemški državljan, je počakala na ugoden trenutek, da ga je prišla in zaprla v policijske zapore. Na policiji je bil po zaslišanju obveščen, da je za stalno izgnan iz Avstrije, kar je brez protesta vzel na znanje.

Znani heimwehrovskega voditelja dr. Steidle, ki je po poklicu odvetnik, je prevzel njegovo obrambo in bo vložil priliz proti izgonu. Vsekakor je malo upanja, da bi njegov priliz uspel, ker ga bosta deželna vlada kakor tudi zadnja instanca, urad zveznega kancelarja gotovo odklonila.

Inozemst, 14. junija. d. Na zborovanju krščansko socialne stranke v Bregenzu je imel predarški deželni glavar, dr. Ender daljši govor, v katerem se je bavil s stališčem stranke do vodstva Heimwehra. Po-

sebnostjo je prijel Heimwehr zaradi njegovih stalnih napadov proti politikom, ki jim očita, da so navadni lopovi in poklicni zapeljivci ljudstva. Prizanesli niso doslej še nobeni stranki ter je povsem razumljivo, da mora tudi krščansko socialna stranka enkrat odločno zavrniti te neprestane napade. Očitajo nam, da smo lopovi in brezznačajnejši, pri tem pa niso doslej navedli niti enega dokaza za to, da nimamo čistih rok in da nismo pošteno delali.

Krščanski socialci ne bomo pustili nikomur razbijati naše stranke, najmanj pa že vodstvu Heimwehra. Predpogoj obstoja sleherne stranke je brezpogojna disciplina in to bomo znali vzdržati v naših vrstah, kljub še tako slovesnim heimwehrovskim prisegam. Mi ne vemo, kdo stoji za Heimwehrom, vemo pa to, da mu krščanski socialci na potih, katere je zadnji čas nastopila, ne bomo sledili. Ako hočejo njeni voditelji ostati še v bodoče v dobrih odnosih z nami, potem bodo morali ubrati pač druge strune in pričeti z drugimi metodami. Mi še nismo prekinili stikov z njimi, vendar pa se lahko to kmalu zgodi, ako se ne bodo izpametovali in nastopili nova pota. Heimwehr naj ostane samo bojna organizacija, pripravljena vsak hip pomagati državi, politiko pa naj prepusti politikom.

Mi pričakujemo v bližnjih dneh tozadevnih izjav vodstva Heimwehra, ker je položaj tak, da zahteva čimprej temeljitega razčiščenja položaja. Ako se bo Heimwehr odločil za politiko, potem lahko pričakujemo, da bo dosegel pri prihodnjih volitvah nekaj mandatov, s tem pa se bo tudi velika stvar z malim uspehom končala in z njo bo za vedno pokopana lepa de-ja, ki jo je zastopal Heimwehr.

Deklaracija nove rumunske vlade

Maniu o povratku kralja Karola. — Tudi liberalci priznavajo novo stanje.

Bukarešta, 14. junija. s. Danes popoldne ob 5. se je Maniueva vlada predstavila zbornici. Ministrski

predsednik Maniu

je imel pri tej priliki velik govor, v katerem je navedel zanimive podrobnosti o povratku kralja Karola. Rekel je med drugim, da je bila nenadna sprememba na rumunskem prestolu v najvišjem interesu naroda in naravna posledica globoko ukoreninjenih monarhističnih čustev rumunskega naroda, čigar temeljno načelo je monarhizem in stabilnost kontinuitete v zakonodaji. Sprememba na prestolu se je izvršila s pristankom parlamenta in je bila nujna potreba naroda.

Ministrski predsednik je dalje naglasil, da je bila izvršena proglasitev princa Karla za rumunskega kralja v ustavni obliki. Čim je kralj Karol sklenil, da se bo vrnil v domovino, je ta sklep sporočil vladi, ki ga je z veseljem sprejela. Ko se je nato princ Karol bližal Rumuniji, je predlagal Maniu v petek zjutraj regentskemu svetu, naj bi princu dovolil povratek. Regentski svet je to sklenil in odobril, da sme princ stano-

vati v gradu Cotroceni. Povratek Karola se je vršil torej v najstrožji zakoniti obliki. Zakon z dne 14. junija 1926. izrecno določa, da se more princ Karol vrniti samo z dovoljenjem kralja ali pristankom regentskega sveta. Po Karolovem povratku je nastalo vprašanje, ali naj bi kralj Karol vstopil v regentski svet, ali zasedel prestol. Kralj je izjavil, da prepušča odločitev parlamentu, ki se je izrekel zanj.

Bukarešta, 14. junija. p. V krogih nove vlade poudarjajo z zadovoljstvom, da je vodja opozicije v stranki Maniua Mihalakis popustil. Nova vlada se je popoldne ob 5. uri predstavila tudi senatu.

Kot velik uspeh se smatra izjava, ki jo je podal novi vodja liberalne stranke Duca v nasprotju s prejšnjimi izjavami liberalnega voditelja Bratiana. Liberalna stranka priznava z izjavo Duca kralja Karola ter ne namerava povzročiti težkoč. V političnih krogih govore, da se je kralj Karol Duci zahvalil po nekem svojem prijatelju za njegovo izjavo, ki pomenja olajšanje razmer v Rumuniji.

Sestanek med Grandijem in dr. Schobrom

Razgovori Grandija z madžarskimi državniki o madžarsko italijanskih odnosih

Budimpešta, 14. junija. AA. Po obisku, ki ga je napravil v Varšavi, je italijanski minister zunanjih zadev Grandi odpotoval v Budimpešto, kamor je prispel snoči. Od tam odpotuje še v teku dneva na Dunaj. Ker je bil Grandi v času, ko se je predsednik madžarske vlade grof Bethlen mudil v Rimu, v Londonu na konferenci za pomorsko razorožitev, je hotel italijanski minister izrabiti priložnost, da poseti prijateljsko madžarsko državo.

Na čast Grandiju je priredil snoči italijanski poslanik v Budimpešti Arlotti v palači poslaništva banket. Tam so se gg. Grandi, Bethlen in madžarski minister zunanjih zadev Valko dalje časa razgovarjali o vprašanjih, ki se tičejo odnosov med Italijo in Madžarsko.

Budimpešta, 14. junija. d. Na vprašanje novinarjev, čemu potuje na Dunaj, je odgovoril italijanski zunanji minister Grandi, da se bo ustavil na Dunaju predvsem zato, da se seznani z zveznim kancelarjem dr. Schobrom, ki ga zelo ceni in spoštuje. Poset, ki ga bo napravil pri njem, pa bo povsem neoficijskega značaja, ker bo pozneje, najbrže jeseni še enkrat uradno posetil Dunaj. Poleg tega je tudi izjavil, da bo to pot prvič posetil Dunaj po desetih letih in obiskal nekatere svoje stare znance.

Dunaj, 14. junija s. Italijanski zunanji minister Grandi je v spremstvu svoje so-

proge danes popoldne prispel na vzhodni kolodvor na Dunaju. Na kolodvoru so ga pozdravili v zastopstvu zvez. kancelarja dr. Schobra, generalni tajnik zunanje ministrstva Peter in spremstvu poslanika dr. Junkara. Pri sprejemu je bil navzoč tudi italijanski poslanik Auriti z osebnim poslaništvom ter italijanski generalni konzul.

Zvečer je minister Grandi prisostvoval predstavi v državni operi, kjer ga je v loži posetil zvezni kancelar dr. Schober. Oba državnika se sestaneta še tudi jutri.

Oton Habsburški položil prvi izpit

Dunaj, 14. junija s. Kakor se je izvedelo iz legitimističnih krogov, je princ Oton Habsburški odlično napravil prvi izpit na katoliški univerzi v Löwenu. Cesarčina rodbina bo preživela poletje v Lequeitu na Španskem. Kakor se poroča iz Budimpešte, so v legitimističnih krogih sedaj v skrbah, kako naj bi proglasili Otonovo polnoletnost. Ker zaenkrat ni misliti, da bi mogel zasedati prestol, nameravajo poslati Otona na naučno potovanje po Evropi, na katerem naj bi obiskal London, Pariz, Madrid in končno tudi Dunaj in Budimpešto.

Utopljen dijak

Zagreb, 14. junija n. Včerajšnji otrok, o katerem smo poročali, in čigar identitete niso mogli takoj ugotoviti, je dijak 3. razreda realne gimnazije Viktor Braun, ki se je kopal na Savi. V kabini kopalnice so našli zvečer obleko in dokumente, iz katerih so razvideli identiteto.

SODBA V BEOGRADU

Bernardić, Hadžija Jelašić z 11 soobtoženci so bili obsojeni, dr. Maček, Begić in ostali obtoženci pa oproščeni

Beograd, 14. junija. AA. p. Danes je bila v procesu pred Državnim sodiščem za zaščito države razglašena sodba. Kakor znano, je bilo obtoženih 24 zagrebških omladinov, da so hoteli z raznimi terorističnimi dejanji rušiti javni red in mir v državi ter delati na spremembo državnega reda. Glavna razprava je trajala 35 dni, od 24. aprila do 7. junija ter je bila minulo soboto zaključena z naznanilom, da bo sodba objavljena danes.

Ogromno zanimanje

Za razglasitev sodbe je vlada v Beogradu ogromno zanimanje. Niti prvi dan procesa, niti kdaj med procesom ni bil naval občinstva in novinarjev na sodno dvorano tak kakor danes. Četudi je bila razglasitev sodbe napovedana šele za 4. uro, se je začelo občinstvo zbirati pred sodnim poslopjem že ob 2. in je vztrajalo kljub neznosni vročini vse do konca. Tudi novinarji so se zbrali v rekordnem številu. Poleg zastopnikov vseh domačih istov so bili zlasti številni zastopniki inozemskih novinarjev. Vseh novinarjev je bilo nad 60. Le zagovorniki obtožencev se k razglasitvi sodbe niso zbrali polnoštevilno; navzočih je bilo komaj polovica.

Prihod obtožencev

Par minut pred 4. uro so v dveh blindiranih avtomobilih pripeljali vseh 24 obtožencev iz zaporov na dvorišče sodnega poslopja. Odvedli so jih takoj v dvorano. Skoro vsi so bili praznično oblečeni, z malimi izjemami docela mirni, skoraj apatični. Kdor jih je opazoval med razpravo, je dobil danes vtis, da so se v zadnjem tednu zelo popravili. Le dr. Maček je še vedno bleđ. Najbolj nervozen je izgedal Begić.

V grobni tišini

Ko so obtoženci zasedli v dvorani svoja mesta, so bili v dvorano pripuščeni najprej branitelji, nato novinarji in končno sorodniki obtožencev in ostalo občinstvo, za kolikor je bilo prostora. Dvorana je bila polna do zadnjega kotička. Spričo velike vročine je vlada neznosna sopenica. Pritajeno šepetanje in uganibanje o sodbi je pretvorilo dvorano v pravi ulnjak. Ko pa so se ob 4.15 odprla stranska vrata in je vstopil v dvorano sodni dvor s predsednikom Državnega sodišča dr. Šubotićem na čelu, je kakor bi odrezal zavladala grobna tišina, da bi lahko slišal iglo pasti na tla. Ko so sodniki in državni tožilec dr. Učović zavzeli svoja mesta, je predsednik dr. Šubotić opozoril navzoče občinstvo, da mora vladati absolutni mir, ker bo dal sicer dvorano izprazniti. Po kratkih otvoritvenih formalnostih je predsednik prešel na čitanje razsodbe.

Ko je pričel predsednik dr. Šubotić čitati sodbo z »V imenu Nj. Vel. kralja...« so vsi obtoženci, pa tudi ostali navzoči dvignili s sedežev in stoji poslušali razsodbo. Ko je predsednik uvodoma objavil, da je dr. Maček in devet ostalih obtožencev oproščenih krivde in kazni, je za hip, a le za hip zašumelo po dvorani, toda strogi pogled predsednika je takoj zopet obnovil grobno tišino, ki je potem trajala vse do konca čitanja sodbe in njene utemeljitve, ki obsega skupno 120 s strojem pisanih strani. Čitanje sodbe je trajalo od 4.15 do 6.30.

Sodba

»V imenu Nj. Vel. kralja Aleksandra I. je izreko Državno sodišče za zaščito države v Beogradu proti obtoženemu navzočostim njihovih braniteljev na podlagi glavne razprave in po ugotovitvi materialne resnice sodbo, da

so krivi in se obsodijo:

Bernardić Ivan, privatni namestnik, 24 let star, samski, rim. kat., na 15 let robije (težke ječe), na trajno izgubo častnih državljskih pravic in po prestani kazni na izgon iz Zagreba za dobo treh let;

Hadžija Cvetko, odvetniški pripravnik, 32 let star, samski, rim. kat., iz Jastrebarskega, na 5 let robije, na izgubo častnih državljskih pravic za dobo 5 let in po prestani kazni na izgon iz Zagreba za dobo treh let.

Franečić Martin, trgovski pomočnik v Zagrebu, 25 let star, samski, rim. kat., na osem let robije, na izgubo častnih državljskih pravic za dobo 5 let in po prestani kazni na izgon iz Zagreba za dobo treh let.

Kremzir Ljubomir, trgovski pomočnik iz Zagreba, star 19 let, samski, izraelit,

na 6 mesecev strogega zapora. Ker se mu vteje preiskovalni zapor, je s tem kazni že prestal;

Mateković Stjepan, železovlavar iz Zagreba, star 21 let, oženjen brez otrok, rim. kat., na 10 let robije, na trajno izgubo častnih državljskih pravic in po prestani kazni na izgon iz Zagreba za dobo treh let;

Paver Filip, mizarski pomočnik iz Zagreba, 21 let star, samski, rim. kat., na 10 let robije, trajno izgubo častnih državljskih pravic in po prestani kazni na izgon iz Zagreba za dobo treh let.

Ban Ivan, trgovski pomočnik iz Zagreba, 36 let star, samski, rim. kat., na 1 leto robije, na izgubo častnih državljskih pravic za dobo treh let in po prestani kazni na izgon iz Zagreba za dobo treh let.

Štrik Ivan, mesar v Kustošiji, 27 let star, oženjen, oče 1 otroka, rim. kat., na 6 let robije in trajno izgubo častnih državljskih pravic.

Mocnaj Velimir, absolvirani filozof iz Zagreba, 26 let star, samski, rim. kat., na 3 leta ječe, izgubo častnih državljskih pravic za dobo treh let in po prestani kazni na izgon iz Zagreba za dobo treh let.

Veselić Gjuro, diplomirani pravnik iz Zagreba, 26 let star, samski, rim. kat., na 1 leto 6 mesecev strogega zapora.

Prpić Ivan, jurist iz Zagreba, 19 let star, samski, rim. kat., na 2 leti strogega zapora.

Štefanec Ante, zasebni uradnik, iz Karlovca, 21 let star, samski, rim. kat., na 4 leta robije in trajno izgubo častnih državljskih pravic za dobo štirih let.

Margetić Pavle, mesarski pomočnik iz Zagreba, 26 let star, oženjen, oče enega otroka, rim. kat., na 6 mesecev strogega zapora. Ker se mu vteje preiskovalni zapor, je s tem kazni že prestal.

Jelašić Jakob, profesor učiteljskega v Zagrebu, 33 let star, oženjen, rim. kat., na tri leta robije in trajno izgubo častnih državljskih pravic za dobo štirih let.

Ostali obtoženci so

oproščeni krivde in kazni

in sicer:

Dr. Maček Vladimír, odvetnik v Zagrebu,

Gašparac Albin, trgovski pomočnik v Zagrebu,

Arnshek Boža, mizarski pomočnik v Zagrebu,

Glušac Stjepan, krojaški pomočnik v Zagrebu,

Levinač Milan, ključavničar v Brodu na Savi,

Štefanec Anton, kovač v Kustošiji,

Debanić Mirko, poljedelec iz Vrabča,

Kuntić Franjo, gostilničar v Zagrebu,

Begić Vilko, bivši ao. podpolkovnik, iz Zagreba in

dr. Lebović, odvetnik v Belovaru.

Všetjete preiskovalnega zapora

Vsem obsojenecem se vteje v kazni preiskovalni zapor od 14. decembra 1929. Zato sta Kremzir in Margetić, ki sta obsojena vsak na šest mesecev strogega zapora, svojo kazni že prestala ter sta bila že nocoj skupno z ostalimi obtoženci, ki so bili oproščeni, izpuščena na svobodo.

V smislu taksnega zakona je sodišče obenem izreklo, da imajo plačati obsojeni obtoženci takse za sodbe v zneskih od 75 do 400 Din.

Glede zahtev kapetana Kalešina, na katerega je bil izvršen atentat in ki je zahteval za bolečine in pokvarjeno karijero pol milijona odškodnine, je sodišče izreklo, naj uveljavi svoje terjatve do obtožencev po civilno-pravni poti.

Utemeljitev sodbe

Utemeljitev sodbe obsega preko 100 strani. Čitanje je trajalo nad dve uri. Utemeljitev naglašja, da so bili obtoženci obsojeni zaradi dejanj proti zakonu o zaščiti države, ki so jih zagrešili v namenu, da bi ustvarili razpoloženje, da je potrebna sprememba reda in režima v državi.

Bernardić je edini poleg Jelašića delal in ustvarjal teroristično organizacijo, za katero pa ostali obtoženci niso vedeli. Obtožba ni mogla dokazati obstoja teroristične organizacije. Zato so vsa dejanja, ki so jih obtoženci zagrešili, individualna dejanja.

Jelašić je kriv, da je Bernardiću in Hadžiji priporočal, naj držita omladino zbrano. Bernardić je v izvajanju tega programa nagovarjal na raznih krajih in ob raznih prilikah druge obtožence, naj bodo pripravljeni, če pride do kakega prevrata ter naj si preskrbe revolverje. Nagovarjal jih je tudi, da izvrše atentate na predstavnike oblasti. V isti namen je meseca septembra

preskrbel štiri revolverje ter jih razdelil med imenovane.

Hadžija je kriv, da je nagovoril v Jasiki Stefanca, naj izdela peklenški stroj ter je skupno s Paverom ta stroj prinesel v Zagreb, četudi je vedel, da je namenjen za porušanje javnih objektov.

Franečić Martin je kriv, da je nagovarjal ostale obtožence k atentatom na javne funkcionarje ter da je v ta namen vzel Paverju revolver. Nadalje je kriv, da je prevzel od Štrika 2 kg titanita za peklenški stroj.

Kremzir Ljubomir je kriv, da je, četudi je slišal, kako je Bernardić dal nalog za pričetek akcije, še sam govoril, da se mora še tisto noč nekaj zgoditi, torej vedel, da se pripravlja napad na organe oblasti, a tega ni prijavil.

Mateković Stjepan je kriv napada na kapetana Kalešina ter je s tem zagrešil poskušeni umor organa oblasti.

Paver Filip je, oborožen z revolverjem, skupno s Matekovićem zasledoval oficirje in organe oblasti v namenu, da jih umori. Razen tega je pomagal pri prenosu peklenškega stroja iz Karlovca v Zagreb.

Ban Ivan je vedel, da se pripravljajo atentati na organe oblasti, pa tega ni prijavil. Pač pa je prevzel od Franečića revolver, da bi sam sodeloval pri teh atentatih.

Štrik Ivan je sodeloval pri pripravi atentatov, nagovarjal ostale obtožence za teroristične akcije in nabavljal titanit za peklenške stroje.

Mocnaj Velimir je izdelal dva peklenška stroja, dasi je vedel, da sta namenjena za eksplozije in porušenje objektov. Nadalje je kriv, da je pisal grozljiva pisma ministrskemu predsedniku Živkoviću, generalu Beljmarkoviću, uredništvu »Novosti« in drugim.

Veselić Gjuro je postavil peklenški stroj na Zrinjevcu in povzročil eksplozijo.

Prpić Ivan je dal Franečiću denar za nabavo eksploziv ter pomagal pri prenosu peklenških strojev.

Štefanec Anton je pomagal Bernardiću pri prenosu peklenškega stroja.

Margetić Pavel je sodeloval pri pripravi za atentate na predstavnike oblasti.

Jelašić Jakob je nagovarjal Bernardića in druge omladince, naj se pripravijo na nasilno akcijo in je dajal v ta namen na razpolago denarna sredstva.

Zaradi teh dejanj so obsojeni po zakonu o zaščiti države v zvezi s kazenskim zakonom na kazni, ki so uvodoma izrečene.

Dr. Maček in ostali obtoženci so oproščeni vsake krivde in kazni, ker niso vedeli za obstoj teroristične organizacije in tudi niso sodelovali v namenu nasilne spremembe reda in režima. Dr. Maček ni dal denarja preko Bežica za podpiranje te akcije, marveč v dobri veri, da gre za podpora siromašnih omladinov. Prav tako je oproščen tudi zaradi šlanka v božični številki »Doma«.

Čitanje sodbe je zaključil predsednik dr. Šubotić z ugotovitvijo, da zoper razsodbo Državnega sodišča za zaščito države ni priziva.

Po razsodbi

Ko je bilo čitanje sodbe zaključeno, so obsojeni obtoženci sedli obsojenecem v roke, se medsebojno poljubljali, nato pa tih. a vendar po vseh dvorani dovolj razločno slišno začeli peti. Publika je bila osupnena, toda predsednik sodišča je mirno počakal, da so odšli, ne da bi rekel besedo.

Sicer odločno, vendar pa skrajno obzirno je nato predsednik ločil obsojenec od obtožencev. Povelniki eskorte je izročil spisek obtožencev, jih imenoma pozval, da slede eskorti. »In vi, gospoda,« se je obrnil k obsojenim z dr. Mačkom na čelu. »ste oproščeni in vam je s tem trenutkom vrnena svoboda. Prosti ste in lahko gredite. Želim, da se ne bi več srečali na tem ali takem mestu in v takih okoliščinah.«

S tem je bil proces v svojem zadnjem dejanju zaključen. Eskorta je odvedla obsojenec v stransko sobo in nato v avtomobilih nazaj v Marjetičem, ki sta kazni prestala že s preiskovalnim zaporom, da so v sorstvu navzočih braniteljev takoj za njimi zapustili sodno poslopje pri stranskem izhodu.

V mestu

Vest o sodbi državnega sodišča se je med tem že razširila po vsem mestu. Z vseh strani so navale proti sodišču množice, želele videti oproščene obtožence. Najbolj so se zanimali zanje seveda novinarji, ki bi bili radi od vsakega posameznika izvedeli kaj posebnega za svoje liste. Zlasti so navali na dr. Mačka, želele od njega kak izjavo, toda dr. Maček je odklonil vsak razgovor. Odvetniki so med tem že poskrbeli za avtomobile, s katerimi so se odpeljali najprej v hotel »Bristol«, od tam pa po mali zakuski v Zemun k dr. Kostiću, ki jih je povabil na večerjo. Jutri zjutraj se vrnejo vsi oproščeni z dr. Mačkom vred v Zagreb.

Bilanca procesa

Proces proti zagrebškim teroristom je pričel 24. aprila ter je trajal do 7. junija, sodba pa je bila razglašena 14. junija. Skupno je bilo obtoženih 24 oseb, zagovarjal pa jih je okrog 30 odvetnikov. Sodni spisi tehtajo nad 100 kg ter tvorijo ogromne svežnje spisov, protokolov in skic.

